॥ तैत्तिरीय संहिता॥

॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः॥

(वर्च ओषधीरष्टौ चं)॥ 1॥

आपं उन्दन्तु जीवसं दीर्घायुत्वाय वर्चस् ओषंधे त्रायंस्वैन् स्वधिते मैन रेहिरसीर्देवश्रूरेतानि प्र वंपे स्वस्त्युत्तराण्यशीयाऽऽपों अस्मान्मातरः शुन्धन्तु घृतेनं नो घृतपुर्वः पुनन्तु विश्वंमस्मत्प्र वंहन्तु रिप्रमुदांभ्यः शुचिरा पूत एमि सोमंस्य तुनूरेसि तुनुवं मे पाहि महीनां पयोऽसि वर्चोधा असि वर्चः [1]

मियं धेहि वृत्रस्यं क्नीनिंकाऽसि चक्षुष्पा अंसि चक्षुंर्मे पाहि चित्पतिंस्त्वा पुनातु वाक्पतिंस्त्वा पुनातु देवस्त्वां सिवता पुनात्वच्छिंद्रेण पवित्रेण वसोः सूर्यंस्य रिष्मिभिस्तस्यं ते पवित्रपते पवित्रेण यस्मै कं पुने तच्छेकेयमा वो देवास ईमहे सत्यंधर्माणो अध्वरे यद्वो देवास आगुरे यिज्ञंयासो हवांमह इन्द्रांग्री द्यावांपृथिवी आपं ओषधी (2) स्त्वं

दीक्षाणामधिपतिरसीह मा सन्तं पाहि॥ [2]

(मा योनिरसि त्रिष्शर्च)॥ 2॥

आकूँत्यै प्रयुजेऽग्नये स्वाहां मेधाये मनसेऽग्नये स्वाहां दीक्षाये तपंसेऽग्नये स्वाहा सरंस्वत्ये पूष्णेंऽग्नये स्वाहाऽऽपों देवीर्बृहतीर्विश्वशम्भुवो द्यावांपृथिवी उर्वन्तिरक्षं बृह्स्पतिनीं ह्विषां वृधातु स्वाहा विश्वे देवस्यं नेतुर्मर्तोऽवृणीत सख्यं विश्वे राय इष्ध्यसि द्युम्नं वृणीत पुष्यसे स्वाहंक्सामयोः शिल्पें स्थस्ते वामा रंभे ते मां [3]

पातमाऽस्य यज्ञस्योद्दचं इमां धिय् शिक्षंमाणस्य देव ऋतुं दक्षं वरुण सश्शिशाधि ययाऽति विश्वां दुरिता तरेम सुतर्माणमधि नाव रे रुहेमोर्गस्याङ्गिर्स्यूर्णमदा ऊर्जं मे यच्छ पाहि मा मा मां हिश्सीर्विष्णोः शर्मासि शर्म यर्जमानस्य शर्म मे यच्छ नक्षंत्राणां माऽतीकाशात् पाहीन्द्रंस्य योनिरसि [4]

मा मां हि श्सीः कृष्ये त्वां सुस्स्यायें सुपिप्पृलाभ्यस्त्वौषंधीभ सूपस्था देवो वनस्पतिंरूर्धो मां पाह्योद्दचः स्वाहां युज्ञं मनंसा स्वाहा द्यावांपृथिवीभ्या १ स्वाहोरोर्न्तरिक्षात्स्वाहां युज्ञं वातादा रंभे॥ [5]

(आ त्वर हयोंऽसि मम् भोगांय भव स्यु पश्चंविरशतिश्च)॥ 3॥

देवीं धियं मनामहे सुमृडीकाम्भिष्टंये वर्चीधां यज्ञवाहस स् सुपारा नो अस्द्वशें। ये देवा मनोजाता मनोयुजंः सुदक्षा दक्षंपितार्स्ते नंः पान्तु ते नोऽवन्तु तेभ्यो नम्स्तेभ्यः स्वाहाऽग्रे त्व स् सु जांगृहि वय सु मंन्दिषीमहि गोपाय नंः स्वस्तयें प्रबुधे नः पुनर्ददः। त्वमंग्रे व्रत्पा असि देव आ मर्त्येष्वा। त्वम् [6]

युज्ञेष्वीड्यंः॥ विश्वं देवा अभि मा माऽवंवृत्रन् पूषा सन्या सोमो राधंसा देवः संविता वसौर्वसुदावा रास्वेयंथ्सोमाऽऽभूयों भर मा पृणन्यूर्त्या वि रांधि माऽहमायुंषा चन्द्रमंसि मम भोगांय भव वस्त्रंमसि मम् भोगांय भवोस्राऽसि मम् भोगांय भव हयोऽसि मम् भोगांय भव [7]

छागोंऽसि मम् भोगांय भव मेषोंऽसि मम् भोगांय भव वायवें त्वा वरुणाय त्वा निर्ऋत्यै त्वा रुद्रायं त्वा देवीरापो अपां नपाद्य ऊर्मिरहंविष्यं इन्द्रियावाँनमदिन्तंमस्तं वो माऽवंक्रमिषमिष्ठिंत्रं तन्तुं पृथिव्या अनुं गेषं भद्राद्भि श्रेयः प्रेहि बृह्स्पतिः पुरण्ता ते अस्त्वथेमवं स्य वर् आ पृथिव्या आरे शत्रून् कृणुहि सर्ववीर् एदमंगन्म देवयर्जनं पृथिव्या विश्वं देवा यदर्ज्षन्त पूर्वं ऋक्सामाभ्यां यर्जुषा सन्तरंन्तो रायस्पोषंण समिषा मंदेम॥ [8]

(दक्षिणा सोमंसखा पश्चं च)॥ 4॥

इयं ते शुक्र त्नूरिदं वर्चस्तया सं भंव भ्राजं गच्छ जूरेसि धृता मनसा जुष्टा विष्णंवे तस्यांस्ते स्त्यसंवसः प्रस्वे वाचो यत्रमंशीय स्वाहां शुक्रमंस्यमृतंमिस वैश्वदेव हिवः सूर्यस्य चक्षुराऽरुंहम्ग्नेरक्षणः क्नीनिकां यदेतंशिभिरीयंसे भ्राजंमानो विपश्चिता चिदंसि मनाऽसि धीरंसि दक्षिणा[9]

असि यज्ञियांऽसि क्षित्रियाऽस्यदितिरस्युभ्यतःशीर्ष्णी सा नः सुप्रांची सुप्रंतीची सं भंव मित्रस्त्वां पिद बंधातु पूषाऽध्वंनः पात्विन्द्रायाध्यंक्षायानुं त्वा माता मंन्यतामनुं पिताऽनु भाता सग्भ्योऽनु सखा सयूँथ्यः सा देवि देवमच्छेहीन्द्रांय सोमर् रुद्रस्त्वाऽऽवंत्यतु मित्रस्यं पथा स्वस्ति सोमंसखा पुन्रेहिं सह रय्या॥ [10]

(अस्य ग्रीवा एकान्नत्रिष्शर्च)॥ 5॥

वस्त्र्यंसि रुद्राऽस्यिदंतिरस्यादित्याऽसिं शुक्राऽसिं चन्द्राऽसि बृह्स्पितंस्त्वा सुम्ने रंण्वतु रुद्रो वसुंभिरा चिंकेतु पृथिव्यास्त्वां मूर्धन्ना जिंघिमें देवयजेन इडांयाः पदे घृतवंति स्वाह्य परिंलिखित्र रक्षः परिंलिखिता अरांतय इदमहर रक्षंसो ग्रीवा अपि कृन्तामि योंऽस्मान् द्वेष्टि यं चं व्यं द्विष्म इदमंस्य ग्रीवाः[11]

अपिं कृन्ताम्यस्मे रायस्त्वे रायस्तोते रायः सं देवि देव्योर्वश्यां पश्यस्व त्वष्टीमती ते सपेय सुरेता रेतो दर्धाना वीरं विदेय तर्व संदृशि माऽह रायस्पोर्षण वि योषम्॥ [12]

(अर्नु सुप्त चं)॥ 6॥

अध्शुनां ते अध्शुः पृंच्यतां पर्रुषा पर्रुग्न्थस्ते कामंमवतु मदांय रसो अच्युंतोऽमात्योऽिस शुक्रस्ते ग्रहोऽिभ त्यं देवश संवितारंमूण्योः क्विकंतुमर्चामि सृत्यसंवसश् रत्रुधाम्भि प्रियं मृतिमूर्ध्वा यस्यामितुर्भा अदिद्युतृत्सवीमिन् द्वितीयः प्रश्नः

हिरंण्यपाणिरमिमीत सुऋतुंः कृपा सुवंः। प्रजाभ्यंस्त्वा प्राणायं त्वा व्यानायं त्वा प्रजास्त्वमनु प्राणिहि प्रजास्त्वामनु प्राणन्तु॥ [13]

(ऊरुं द्वावि १ शतिश्व)॥ 7॥

सोमं ते क्रीणाम्यूर्जंस्वन्तं पर्यस्वन्तं वीर्यावन्तमभिमातिषाहर् शुक्रं ते शुक्रेणं क्रीणामि चन्द्रं चन्द्रेणामृतंममृतेन सम्यते गोर्स्मे चन्द्राणि तपंसस्तन्रंसि प्रजापंतेर्वर्णस्तस्यांस्ते सहस्रपोषं पुष्यंन्त्याश्चर्मणं पशुनां क्रीणाम्यस्मे ते बन्धुर्मियं ते रायः श्रयन्तामस्मे ज्योतिः सोमविक्रियिणि तमो मित्रो न एहि सुमित्रधा इन्द्रंस्योरु मा विश् दक्षिणमुशन्नुशन्तः स्योनः स्योनः स्वान भ्राजाङ्कारे बम्भारे हस्त सुहंस्त कृशानवेते वेः सोमक्रयणास्तान्रंक्षध्वं मा वो दभन्न॥ [14]

(हृत्सु पर्श्वत्रि॰शच)॥ 8॥

उदायुंषा स्वायुषोदोषंधीना १ रसेनोत्पूर्जन्यंस्य शुष्मेणोदंस्थाममृता १ अर्नु। उर्वन्तिरक्षिमिन्वह्यदित्याः सदोऽस्यदित्याः सद् आसीदास्त्रंभाद्यामृष्भो अन्तिरिक्षमिमीत विरमाणं पृथिव्या आसीदिद्विश्वा भुवनानि सम्माङ्विश्वेत्तानि वर्रुणस्य व्रतानि वर्नेषु व्यन्तिरक्षं ततान वाज्मर्वत्सु पयो अघ्रियासुं हत्सु [15]

ऋतुं वर्रणो विश्वंग्निं दिवि सूर्यमदधात्सोम्मद्रावुदुत्यं जातवंदसं देवं वहन्ति केतवंः। दृशे विश्वांय सूर्यम्॥ उस्रावेतं धूर्षाहावनृश्च अवीरहणौ ब्रह्मचोदंनौ वर्रणस्य स्कम्भनमसि वर्रणस्य स्कम्भसर्जनमसि प्रत्यंस्तो वर्रणस्य पाशंः॥ [16]

(मित्रस्य त्रयोविश्शतिश्च)॥ ९॥

प्रच्यंवस्व भुवस्पते विश्वांन्यभि धामांनि मा त्वां परिप्री विंद्नमा त्वां परिप्नियनों विद्नमा त्वा वृकां अघायवो मा गंन्ध्रवीं विश्वावंसुरा दंघच्छोनो भूत्वा परां पत् यजंमानस्य नो गृहे देवैः स इंस्कृतं यजंमानस्य स्वस्त्ययंन्यस्यिप् पन्थांमगस्मिह स्वस्तिगामंनेहसं येन विश्वाः परि द्विषों वृणित्ते विन्दते वसु नमों मित्रस्य वरुणस्य चक्षंसे महो देवाय तद्दतः संपर्यत दूरेदृशे देवजांताय केतवें दिवस्पुत्राय सूर्याय शःसत् वरुणस्य स्कम्भनमिस् वरुणस्य स्कम्भनमिस्

(आ मैकं च)॥ 10॥

अग्नेरांतिथ्यमंसि विष्णंवे त्वा सोमंस्याऽऽतिथ्यमंसि विष्णंवे त्वाऽतिथेरातिथ्यमंसि विष्णंवे त्वाऽग्नयें त्वा रायस्पोषदान्त्रे विष्णंवे त्वा श्येनायं त्वा सोम्भृते विष्णंवे त्वा या ते धामांनि ह्विषा यर्जन्ति ता ते विश्वां परिभूरंस्तु यज्ञं गंयस्फानंः प्रतरंणः सुवीरोऽवीरहा प्र चंरा सोम् दुर्यानदित्याः सदोऽस्यदित्याः सद आ[18]

सीद वर्रणोऽसि धृतव्रंतो वार्णमंसि शंयोर्देवाना रे सख्यान्मा देवानांमपसंश्विध्समृह्यापंतये त्वा गृह्णामि परिपतये त्वा गृह्णामि तनूनन्ने त्वा गृह्णामि शाक्करायं त्वा गृह्णामि शक्यन्नोजिष्ठाय त्वा गृह्णाम्यनांधृष्टम- स्यनाधृष्यं देवानामोजोंऽभिशस्तिपा अंनभिशस्तेऽन्यमन् मे दीक्षां दीक्षापंतिर्मन्यतामन् तप्स्तपंस्पित्रश्रंसा सृत्यमुपं गेष र सुविते मां धाः[19]

(त्वियं चत्वारिश्शर्च)॥ 11॥

अर्शुरर्श्शुस्ते देव सोमाऽऽप्यांयतामिन्द्रांयैकधन्विद् आ तुभ्यमिन्द्रंः प्यायतामा त्वमिन्द्रांय प्यायस्वाऽऽ प्यांयय सर्खीन्थ्सन्या मेधयां स्वस्ति ते देव सोम सुत्यामंशीयेष्टा रायः प्रेषे भगांयर्तमृंतवादिभ्यो नमों दिवे नमः पृथिव्या अग्ने व्रतपते त्वं व्रतानां व्रतपंतिरसि या ममं तुनूरेषा सा त्वियं[20]

या तर्व तुनूरिय सा मियं सह नौ व्रतपते व्रतिनौंर्वतानि या ते अग्ने रुद्रिया तुनूस्तयां नः पाहि तस्यांस्ते स्वाहा या ते अग्नेऽयाश्या रंजाश्या हंराश्या तुनूर्वर्षिष्ठा गह्वरेष्ठोग्रं वचो अपांवधीं त्वेषं वचो अपांवधी स्वाहां॥ [21]

(नामं सुप्रजाविनः स्वाहां सि्र्हीः पश्चंत्रिरशच)॥ 12॥

वित्तायंनी मेऽसि तिक्तायंनी मेऽस्यवंतान्मा नाथितमवंतान्मा व्यथितं विदेरिग्नर्नभो नामाग्ने अङ्गिरो योंऽस्यां पृथिव्यामस्यायुंषा नाम्नेहि यत्तेऽनांधृष्टं नामं यज्ञियं तेन त्वाऽऽद्धेऽग्ने अङ्गिरो यो द्वितीयंस्यां तृतीयंस्यां पृथिव्यामस्यायुंषा नाम्नेहि यत्तेऽनांधृष्टं नामं[22]

य्ज्ञियं तेन् त्वाऽऽदंधे सि॰्हीरंसि महि्षीरंस्युरु प्रथस्वोरु ते य्ज्ञपंतिः प्रथतां ध्रुवाऽसिं देवेभ्यः शुन्धस्व देवेभ्यः शुम्भस्वेन्द्रघोषस्त्वा वसुंभिः पुरस्तांत्पातु मनोजवास्त्वा पितृभिंदिक्षिणतः पातु प्रचेतास्त्वा रुद्रैः पृश्वात्पांतु विश्वकंमां त्वाऽऽदित्यैरुंत्तर्तः पांतु सिर्होरंसि सपत्नसाही स्वाहां सिर्होरंसि सुप्रजाविनः स्वाहां सिर्होः [23]

असि रायस्पोषविनः स्वाहां सि॰्हीरंस्यादित्यविनः स्वाहां सि॰्हीर्स्या वह देवान्देवयते यजंमानाय स्वाहां भूतेभ्यंस्त्वा विश्वायुंरिस पृथिवीं दर्ह ध्रविक्षिदंस्यन्तिरक्षं द॰हाच्युतिक्षदंसि दिवं द॰हाग्नेर्भस्मांस्यग्नेः पुरीषमि॥ [24]

(अस्य युच्छैकान्नचंत्वारिष्शर्च)॥ 13॥

युअते मर्न उत युंअते धियो विप्रा विप्रंस्य बृह्तो विप्रिश्चतः। वि होत्रां दधे वयुनाविदेक इन्मही देवस्यं सिवृतः परिष्ठृतिः॥ सुवाग्देव दुर्या आवेद देवश्रुतौं देवेष्वा घोषेथामा नों वीरो जांयतां कर्मण्यों य सर्वेऽनुजीवांम् यो बहूनामसंद्वशी। इदं विष्णुर्वि चंक्रमे त्रेधा नि दंधे पदम्। समूंढमस्य [25]

पा भू सूर इरांवती धेनुमती हि भूत भू यवसिनी मनंवे यशस्यै। व्यंस्कभाद्रोदंसी विष्णुंरेते दाधारं पृथिवीम्भितों म्यूखैं:॥ प्राची प्रेतंमध्वरं कृल्पयंन्ती ऊर्धं युज्ञं नंयतं मा जींह्वरत्मत्रं रमेथां वर्ष्मंन्पृथिव्या दिवो वां विष्णवुत वां पृथिव्या महो वां विष्णवुत वाऽन्तरिक्षाद्धस्तौं पृणस्व बहुभिवस्वैरा प्र यंच्छ [26]

दक्षिणादोत स्व्यात्। विष्णोर्नुकं वीर्याणि प्र वोचं यः पार्थिवानि विम्मे रजार्स्स यो अस्केभायदुत्तंरर स्धर्थं विचकमाणस्त्रेधोरुगायो विष्णो र्राटमिस विष्णोः पृष्ठमिस विष्णोः श्वप्रे स्थो विष्णोः स्यूरंसि विष्णोर्धुवमंसि वैष्णवमंसि विष्णोव त्वा॥ [27]

(अघशर्रमः स तें जरतार रुजामि हु दिवैकंचत्वारिरशच)॥ 14॥

कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामेवा इसेन।
तृष्वीमनु प्रसितिं द्रणानोऽस्तांसि विध्यं रक्षसस्तिपिष्ठैः॥ तवं
भ्रमासं आशुया पंतन्त्यनुं स्पृश धृषता शोशुंचानः। तपूर्षष्यग्ने
जुह्वां पत्ङ्गानसंदितो वि सृंज विष्वंगुल्काः॥ प्रति स्पशो वि
सृंज तूर्णितमो भवां पायुर्विशो अस्या अदंब्यः। यो नो दूरे
अघशर्षसः[28]

यो अन्त्यग्ने मार्किष्टे व्यथिरा दंधर्षीत्। उदंग्ने तिष्ठ

प्रत्याऽऽतंनुष्व न्यंमित्रा रं ओषतात्तिग्महेते। यो नो अरांति र समिधान चुके नीचा तं धंक्ष्यत्सं न शुष्कम्॥ ऊर्ध्वो भंव प्रति विध्याध्यस्मदाविष्कृंणुष्व दैव्यांन्यग्ने। अवं स्थिरा तंनुहि यातुजूनां आमिमजांमिं प्र मृंणीहि शत्रूंन्॥ स तें[29]

जानाति सुमतिं यंविष्ठ य ईवंते ब्रह्मंणे गातुमैरंत्। विश्वांन्यस्मे सुदिनांनि रायो द्युम्नान्ययों वि दुरों अभि द्यौंत्॥ सेदंग्ने अस्तु सुभगंः सुदानुर्यस्त्वा नित्येंन ह्विषा य उक्थेः। पिप्रींषित् स्व आयुंषि दुरोणे विश्वेदंस्मे सुदिना साऽसंदिष्टिः॥ अर्चामि ते सुमतिं घोष्य्वांख्सं ते वावातां जरताम्[30]

ड्यङ्गीः। स्वश्वांस्त्वा सुरथां मर्जयमास्मे क्षुत्राणिं धारयेरनु द्यून्॥ इह त्वा भूर्या चंरेदुप् तमन्दोषांवस्त-दींदिवा स्ममनु द्यून्। कीर्डन्तस्त्वा सुमनंसः सपेमाभि द्युम्ना तंस्थिवा स्मो जनांनाम्॥ यस्त्वा स्वश्वः सुहिर्ण्यो अंग्न उपयाति वसुंमता रथेन। तस्यं त्राता भंवसि तस्य सखा यस्तं आतिथ्यमानुषग्जुजोषत्॥ महो रुंजामि[31] बन्धुता वचोंभिस्तन्मां पितुर्गीतंमादन्वियाय॥ त्वं नो अस्य वर्चसिश्चिकिद्धि होतंर्यविष्ठ सुऋतो दर्मूनाः॥ अस्वप्रजस्तरणंयः सुशेवा अतंन्द्रासोऽवृका अश्रंमिष्ठाः। ते पायवंः सिप्प्रयंश्चो निषद्याऽग्रे तवं नः पान्त्वमूर॥ ये पायवो मामतेयं ते अग्रे पश्यंन्तो अन्धं दुरितादरंक्षन्। रुरक्ष तान्थसुकृतों विश्ववेदा दिफ्संन्त इद्रिपवो ना हं[32]

देभुः॥ त्वयां वय संधन्यंस्त्वोतास्तव प्रणींत्यश्याम् वाजांन्। उभा शश्सां सूदय सत्यतातेऽनुष्टुया कृणुद्यह्रयाण॥ अया ते अग्ने समिधां विधेम् प्रति स्तोम श्रिस्यमांनं गृभाय। दहाशसों रक्षसंः पाद्यंस्मान्द्रुहो निदो मित्रमहो अवद्यात्॥ रक्षोहणं वाजिनमाऽऽजिंघर्मि मित्रं प्रथिष्टमुपं यामि शर्म। शिशांनो अग्निः कर्तुभिः समिद्धः स नो दिवाँ[33]

स रिषः पांतु नक्तम्॥ वि ज्योतिंषा बृह्ता भांत्यग्निराविर्विश्वांनि कृणुते महित्वा। प्रादेवीर्मायाः संहते दुरेवाः शिशींते शृङ्गे रक्षंसे विनिक्षे॥ उत स्वानासो दिविषंन्त्वग्नेस्तिग्मायुंधा रक्षंसे हन्तवा उ। मदे चिदस्य प्ररुजन्ति भामा न वंरन्ते परिबाधो अदेवीः॥ [34] देवस्यं रक्षोहणों विभूस्त्वः सोमात्यन्यानगाँ पृथिव्या इषे त्वाऽऽदंदे वाक्ते सं तें समुद्रः ह्विष्मंतीर्ह्हदे त्वमंग्ने रुद्रश्चतुंदेश॥ देवस्यं गमध्यें हविष्मंतीः पवस एकंत्रिःशत्॥ देवस्यार्चयः॥ हिरिः ओम्। श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

 ${\sf GitHub: \ http://stotrasamhita.github.io \ | \ http://github.com/stotrasamhita}$

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/